

Piet Hein van Kempen, *Four Concepts of Security – A Human Rights Perspective* (Cztery koncepcje bezpieczeństwa z perspektywy praw człowieka), „Human Rights Law Review” 2013, vol. 13, no. 1, s. 1–23.

Autor zadaje sobie pytanie, czym jest w istocie bezpieczeństwo, i już na wstępie swych rozważań zwraca uwagę, że istnieje wiele jego form, a sposób jego pojmowania ciągle się rozwija. Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, w jaki sposób

przyjęcie perspektywy praw człowieka może wyjaśnić istotę bezpieczeństwa oraz przyczynić się do wypracowania operatywnej i neutralnej koncepcji bezpieczeństwa jako takiego bądź chociażby do prowadzenia bardziej wyważonego dyskursu o bezpieczeństwie publicznym. Autor zastrzega też, iż przyjęta przezeń perspektywa ma oparcie w klasycznych prawach obywatelskich pierwszej generacji wyrażonych w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Pierwsza z wyróżnionych koncepcji określona została przez autora jako „Bezpieczeństwo międzynarodowe poprzez ochronę praw człowieka przez państwa”. Zasadza się ona na przekonaniu, że ochrona jednostki przed wszechwładzą państwa, zagwarantowanie swobód obywatelskich i politycznych oraz ustanowienie demokratycznego ustroju są ważnymi narzędziami przyczyniającymi się do utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. W tym ujęciu bezpieczeństwo i prawa człowieka są od siebie zależne i nawzajem się uzupełniają.

Koncepcja druga – „Negatywne bezpieczeństwo jednostki od ingerencji państwa” – wyrasta z historii praw człowieka i idei ochrony wolności jednostki przed wszechwładzą suwerena. Podstawowy obowiązek państwa ma charakter negatywny i polega na powstrzymaniu się od zakłócania jednostce korzystania z jej wolności. Ani bezpieczeństwo, ani prawa człowieka nie stanowią celu same w sobie, lecz są środkami ochrony wolności jednostki.

Kolejna koncepcja – „Bezpieczeństwo jako usprawiedliwienie ograniczenia praw człowieka” – opiera się na założeniu, że aby w danym państwie mógł w ogóle funkcjonować system prawa karnego i by istniała szansa zastosowania elementarnych środków bezpieczeństwa, władze muszą mieć możliwość – przy spełnieniu określonych warunków – ograniczenia pewnych praw człowieka. Problemem jest jednak kwestia zasięgu owych ograniczeń, rodzaju praw człowieka, które mogą być ograniczane, oraz warunków, jakie muszą być spełnione, by dane ograniczenie zastosować.

Ostatnia koncepcja określona została jako „Pozytywny obowiązek państwa zapewnienia bezpieczeństwa jednostkom”. Zbudowana jest wokół przekonania, iż państwo jest zobligowane do przyjęcia odpowiednich środków w celu zabezpieczenia praw człowieka przynależnych jednostce przed ich pogwałceniem ze strony zarówno organów państwowych, jak i podmiotów prywatnych.

W konkluzji autor podkreśla między innymi, że prawa człowieka i bezpieczeństwo są ze sobą na różnych poziomach powiązane. Spojrzenie na bezpieczeństwo z perspektywy praw człowieka jest jednak w ocenie autora „dość rozczarowujące”. Nie dostarcza bowiem całościowego, wyważonego poglądu na to, czym jest bezpieczeństwo, i ostatecznie do dyskursu o bezpieczeństwie wnosi mniej, niżby potencjalnie mogło.

Agnieszka Narożniak